

Turistina kosmoses

Kosmoseturismile nagu ka paljule muule kosmoselendudega seonduvale pani aluse Venemaa. 28. aprillil 2001 lennutas Venemaa kosmoseagentuur kosmoselaevaga Sojuz TM-32 orbiidile Ameerika Ühendriikide ärimene Dennis Tito. Ta oli esimene inimene ajaloos, kes maksis ise kinni oma kosmoselennu. See ei olnud erilend ärimene lõbustamiseks, vaid tavaline rahvusvahelise kosmosejaama meeskonnavahetus. Ehkki Tito istus kolmandal istmel, mis oleks muidu tühjaks jäänud, kulus tal reisile vähemalt 20 miljonit dollarit.

Järgmisena käis samamoodi kosmoses peaaegu aasta hiljem Lõuna-Aafrika Vabariigist pärit tarkvaraärimenes Mark Shuttleworth, kes oli kõigest 28-aastane. Seejärel tuli 2003. aastal aset leidnud kosmosesüstik Columbia katastroofi tõttu pikem vahe. Järgmine kosmoseturist, Ameerika Ühendriikide ärimenes ja teadlane Gregory Olsen startis alles 2005. aasta oktoobris.

Edasi on turistid pääsenud kosmosesse korra aastas. 18. september 2006 märgib päeva, mil Maa orbiidile jõudis esimene naissoost kosmoseturist – Ameerika Ühendriikides elav iraanolanna Anousheh Ansari. Ligikaudu pool aastat pärast teda käis kosmoses Ungari päritolu Ameerika Ühendriikide tarkvaraspetsialist ja ettevõtja Charles Simonyi. Kuuendana startis 2008. aasta 12. oktoobril tarkvaraärimenes Richard Garriott, kaks korda kosmoses käinud Ameerika Ühendriikide astronauti Owen Garriotti poeg.

2009. aastal käis kosmoses lausa kaks kosmoseturisti, kellest ühele oli seesugune reis juba varasemast tuttav. Nimelt sai Charles Simonyist ainus inimene, kes on oma raha eest käinud kosmoses üle ühe korra. Sama aasta septembris, järjekorras seitsmendana, lendas orbiidile Kanada meelelahutusärimenes Guy Laliberté. 2014. aasta märtsi seisuga on ta viimane, kes on oma raha eest kosmoses käinud.

Kosmos pole kaugel

Muidugi on põnev tiirutada nädalapäevade jagu ümber Maa, nautida avanevaid vaateid ning tunda kaaluta olekut. Selleks, et kosmosesse saada, ei pea aga ilmtingimata 370 km kõrgusel olevas rahvusvahelises kosmosejaamas ära käima. Rahvusvahelise Aeronautika Föderatsiooni (FAI) määratlusel algavad kosmoselennud juba 100 km kõrguselt. Selle piiri pakkus välja Ungari päritolu Ameerika Ühendriikide teadlane Theodore von Kármán (1881–1963). Ameerika Ühendriikide armee peab aga piiriks hoopis teistsugust arvu – 50 miili (umbes 80 km) – ja nimetab astronautideks selle kõrguse ületanud katselendureid. Laiemalt tunnustatud FAI määratluse järgi, mida järgib ka NASA, nad seda siiski ei ole.

Niisiis piisab kosmoses käimiseks püstloodis vähemalt saja kilomeetri kõrgusele tõusmisest. Sellisel kõrgusel on juba selgelt märgata Maa kumerus, taevas on must ja tähed ei vilgu nagu maapinnalt vaadates. Lisaks saab mõned minutid tunda ka kaaluta olekut. Võrdluseks võiks pidada silmas, et reisilennukid lendavad umbes 10 km kõrgusel.

Mis sa arvad, kas tulevikus võib kosmoseturism muutuda sama tavaliseks kui praegu tavaturism, nt reisirid Egiptusesse? Mis võiks seda põhjustada? Kas sina oleksid kosmosesse reisimisest huvitatud? Miks?

Suures osas refereeritud Tõnu Tuvikese artiklist „Turistina kosmoses“, Horisont 5/2008